

שיעורים בחומש עם פירוש
אור החיים
הקדוש

פרשת שמות

בירורי ניצוצות הקדושה (א)
תכלית גלות מצרים וכל הגלויות

המרכז העולמי להפצת תורת רבינו
האור החיים הקדוש
זצוקלה"ה

שם	מערכת גדולים ח	הגדולים
(מב) מהר"ר חיים נ' עטר. עיר וקדיש מק"ק סאלי ובא לעה"ק ירושלים ת"ו סוף שנת תק"ב. ואני הצעיר זכיתי והייתי בישיבת הרמחה ועיני ראו גדולת תורתו עוקר הרי הרים וקדושתו הפלא ופלא. ולפי דורנו היה לב הרב מבעית בתלמוד והיה כמעין המתגבר. והן בעון הדור כמעט	שכ"ב ובחדש חמוז תק"ג עלה לשמים בן מ"ז שנה זלה"ה. וחיבר חפץ ה'. ראשון לציון. אור החיים. פרי תאר. וחכמתו ניכרת מספריו, אך זה אחד מעשרה מחכמתו ורחב לבו וחורפתו הפלא ופלא וחופף עליו כל היום סדר קדושה והבדלה מעניני העה"ז ורבו עוזו נוראותיו.	

שם	מערכת ספרים א	הגדולים
(נד) אור החיים. פי' התורה להרב המופלא חסידא קדישא מ' חיים נ' עטר. ונרפס בוניציא סביב לתומש עם תרגום ורש"י. ושמענו כי עתה בפולניא הם מחשיבים	אותו הרבה ונרפס עוד שני פעמים. ונתעורר זה ע"י שהרב החסיד קדוש מהר"י בעל שם טוב הגיד גדולת נשמת מהר"ח הנזכר.	

ש ו" ת יורה דעה - חלק ב - סימן קה דברי חיים

... לא ידעתי מה ספק לכם שרוח הקודש שורה גם עתה על הראוי לו אף על
פי שבטלה הנבואה מן הנביאים... שגם בזמנינו יש לחכמי האמת שאינם נוטים אחרי
החומר רוח הקודש וכמבואר במורה נבוכים וברמב"ן ז"ל בהדיא.

ולכן בעל 'אור החיים' נשמתו בגנוי מרומים, בודאי חיבר ספרו ברוח
הקודש... ולכן המלמד המכחיש רוח קדשו של 'אור החיים' הוא אפיקורס, שאינו
מאמין בגדולי הדור שהעידו עליו שהיה ראוי לרוח הקודש, והמלמד הזה כפר בעיקר
רוח הקודש...

עולמות

מערכת שיעורי תורה

הלכה ומחשבה

מראי מקומות

משולבים עם דפי מקורות

ראש המערכת

הרב יעקב זילברליכט

מערכת

הרב יוני הוכמן	הרב ישי לב
הרב אליהו זלושינסקי	הרב אברהם שטרק

בירור ניצוצות הקדושה (א) תכלית גלות מצרים וכל הגלויות

א.

תכלית גלות מצרים בפרט - בירור ניצוצות הקדושה

האור החיים ביאר ברחבה בפירושו על התורה מסכת נרחבת ומופלאה בעומק תכליתן של כל הגלויות, וגלות מצרים בפרט, שנועדו לבירור "ניצוצות הקדושה" אשר "נשבו" לתוך הטומאה. ראשיתו של בירור ניצוצות הקדושה בגלות מצרים היה על ידי יעקב אבינו, כמבואר בדברי "רשב"י ואנשי סודו".

- ישיבת ישראל בארץ גושן "מלשון הגשה, כי שמה הוגשו כל ניצוצי הקדושה" • היציאה ממצרים - "הוצאת הנשמות משבייתם בטומאת מצרים".

ב.

גלות מצרים – תיקון ניצוצות הקדושה ש"נשבו" בקליפות הטומאה לאחר חטא אדם הראשון

דברי האור החיים הקדוש הם מסתרי התורה ועמקו עד מאד, ונתבארו בתורת האריז"ל ותלמידיו:

- "ענין גלות מצרים, כי אז רוב הנשמות ההם או כולם היו שם מעורבות בין הקליפות הנקרא מצרים".
- יעקב אבינו "נפש אחת טהורה שבה כלולות כל הנשמות הקדושות" ולכן יכל בכוחו ובכח י"ב בניו לברר ניצוצות הקדושה במצרים • ב' בחינות בנשמות שהיו צריכות תיקון במצרים.

ג.

תכלית כל הגלויות - לברר ניצוצות הקדושה הנמצאים שם

לא רק בגלות מצרים, אלא כל הגלויות, תכליתן "לברר ניצוצות הקדושה אשר נתונים ביושב הארץ ההיא", וזהו עומק דברי חז"ל כי בניינם או חורבנם של ירושלים וקיסרי תלויים זה בזה.

ד.

בירור ניצוצות הקדושה על ידי יסורי הגלות

בירור ניצוצות הקדושה נעשה "באמצעות העיני והצרות". בשל כך הכח ליציאת מצרים היה "המרור אשר מררו את חייהם" • ביאור טעמו של הלל שכרך פסח, מצה ומרור.

וכמו כן גם שאר הגלויות וכן הגאולה העתידה - הן מכוח היסורים, התורה והמצוות, שבאמצעותם יתבררו הניצוצות מעצמם • "כל מעשה המצוות אשר אנו עושים כל ימי חיינו, וגם המיתה הכל לצורך הבירורים הללו, ואחר שיושלם כל הבירור אז יבוא המשיח בע"ה".

ה.

גלות מצרים - בירור ניצוצות הקדושה שנטמאו בנ' שערי הטומאה

מאחר ותכלית גלות מצרים היתה בירור כל ניצוצות הקדושה מתוכה, מובן מדוע המתין הקב"ה מלגאול את בניו עד שהגיעו לשער הנ' של הטומאה, ולא קודם לכן • "לא יצאו ישראל ממצרים עד שעשאוה כמצולה שאין בה דגים" - שרוקנו את מצרים מכל ניצוצי הקדושה שבה.

ו.

ביציאת מצרים נשלם בירור ניצוצות הקדושה שם - ולכן נאסר לשוב אליה

על פי המבואר לעיל שביציאת מצרים נשלם בירור ניצוצות הקדושה שם, מבואר האיסור לשוב אליה

ז.

בכל שנה בליל פסח - מתבררים כוחות הקדושה מהקליפה

"זמן חירותינו" בלשון הווה - הארת התיקונים שהיתה ביציאת מצרים מתחדשת בכל שנה ושנה.

מזכרת נצח בהיכל ה'

לאיש יקר שביקרים, צורבא מרבנן ותמכין דאורייתא
תלמידו ואיש אמונו של מרן ראש ישיבת חברון הגרש"ז ברוידא זצ"ל
ופטרון הוצאת כתביו וחידושיו על התורה ופירוש הרמב"ן
רב פעלים לחסדים במסירות נפש לכבוד התורה ולומדיה
זך ונקי ביסורים קשים שקבלם באהבה ובפנים מאירות
אשר עמד לימין מפעלי 'עולמות' בחן ובהצנע לכת

הר"ר **אלעזר בלס** זצ"ל

בן הר"ר **מרדכי מיכאל** זצ"ל

נלב"ע בליל פורים דפרזים תשע"ט

הוקדש לזכרו ולכבודו על ידי רעייתו החשובה
אצילת הנפש ונדיבת הלב

מרת **רחל** תחי'

שעמדה לימינו בכל מפעליהם לתורה ולחסד

בנו הר"ר **מרדכי הי"ו בנותיו וחתניו הי"ו**

לעילוי נשמת

האשה החשובה רודפת צדקה וחסד

מרת **בתיה מעודד** ע"ה

בת הר"ר סעיד ז"ל

אשר מסרה נפשה לחינוך ילדיה לתורה ויראת שמים

נלב"ע י' שבט תשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

הוקדש לזכרה ולכבודה על ידי בני משפחתה

בירורי ניצוצות הקדושה (א)

תכלית גלות מצרים וכל הגלויות

א. תכלית גלות מצרים בפרט - בירור ניצוצות הקדושה

האור החיים ביאר ברחבה בפירושו על התורה, מסכת נרחבת ומופלאה בעומק תכליתן של כל הגלויות, וגלות מצרים בפרט, שנועדו לבירור "ניצוצות הקדושה" אשר "נשבו" לתוך הטומאה. ראשיתו של בירור ניצוצות הקדושה בגלות מצרים, היה על ידי יעקב אבינו, כמבואר בדברי "רשב"י ואנשי סודו".

פרשת ויגש, ספר בראשית, פרק מו פסוקים ג-ד

א 1

ג וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי הֵאֵל אֱלֹקֵי אֲבִיךָ אֶל־תִּירָא מִצְרַיִמָּה כִּי־לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׁימְךָ שָׁם:
ד אֲנֹכִי אֲרֹד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַּם־עֲלֶיהָ וְיוֹסֵף יִשִּׁית יָדוֹ עַל־עֵינֶיךָ:

אור החיים הקדוש שם

ב 1

דבר אקדים אמרי קדוש הוא הרשב"י ואנשי סודו (לקוטי תורה מקץ) שאמרו כי טעם הגלויות הוא לברר חלקי הקדושה המפוזרים בענפי הקלפה וכי במצרים להיותה מלאה גלולים ושם תקף הטמאה, שם הוא שבית חלקי הקדושה הרבים והעצומים. כי לערך גדל הטמאה יהיה בקרבה חלקי הקדושה, וזה היה מיום שחטא אדם הראשון שלטה שפחה רעה בניצוצי הקדושה, ועיני כל ישראל על זה בכל הגלויות ובפרט בגלות מצרים, והוסיפו לומר ז"ל (שם וישב) כי עם היוצא מארץ מצרים העומד על הר סיני הוא העם שהיה שבו בתוך קלפת מצרים ואליה אמר משה נביא ה' (דברים ד' ח') ומי גוי גדול וגוי, ולזה עצמו יכון ה' בדברו עם יעקב טעם שמסכים על ישיבת יעקב במצרים הוא לסבת גוי גדול אשר הוא אבוד שם בקלפת מצרים וצריך הוא להוציא משם, וזולת ירידת יעקב אין תקנה לזה כי בעצם קדשתו ישאב כל ענפי הקדושה אשר שם מה שאין זולתו יכול עשוהו. ולזה תקצא שאמרו ז"ל (ב"ר פ' ע"ט) שלא מת יעקב אבינו עד שראה ס' רבוא יוצאי חלציו, ואותם ס' רבוא נתענו שם אחר כך ונצרכו בכור הפרזל בעני מצרים ויצאו מזקקים, וממוצא דבר הרגיש יעקב כי רצונו יתברך לשבת שם יעקב ובהבטחת כי לא יירא מעבר עליו שעבוד וענוי, ועודנו בצער קבירת הארץ לזה אמר אנכי ארד עמך וגוי ואנכי אעלה וגוי.

ג) אל תירא וגוי, כי לגוי וגוי. צריך לדעת מה הוא המורא שהיה ליעקב בירידת מצרים, ואם מורא הגלות אם כן מה הוא פונת ה' באומרו אל תירא במה מסיר ממנו המורא. ואם פונתו שלא יהיה גלות שם, מצינו שלא כן היה כי נשתעבדו בניו בענוי ועבודה קשה. עוד קשה אומרו כי לגוי גדול מה נתינת טעם זה להסרת המורא, עוד צריך לדעת אומרו לגוי גדול אשימך שם ולמה לא ישימהו גוי גדול במקום אחר. עוד צריך לדעת למה אמר לגוי ולא אמר כי גוי גדול אשימך וגוי. אכן פונת הפתוב הוא לצד מה שקדם מההודעה להאבות כי נגזרה גזרת הגלות עליהם דכתיב (בראשית ט"ו) כי גר יהיה זרעך וגוי, ומן הסתם יגיד אברהם לבניו, וכן הוא מפרש בדבריהם ז"ל (ב"ר פ' פ"ב) אשר על כן כשראה יעקב שבר במצרים כי שם יסבלו בניו הגלות לזה כשירד ירא לנפשו כי יתחיל הגלות ממנו, גם ירא היה שמא יקבר שם בארץ טמאה, אשר על כן נגלה אליו ה' ואמר לו אנכי אלהי אביך נתפון באמירה זו כי כשם שאביך לא טעם טעם שעבוד וענוי כמו כן אתה אל תירא הגם שאתה יורד מצרים, ולצד שיחשב יעקב לחזור ולעלות ממצרים כשימצא שעת הפשר והוא אחר עבור שנת רעב ובהבטחתו יתברך שאומר לו אל תירא הוא על זמן מעט שיהיה שם, לזה גמר אמר כי לגוי גדול אשימך שם פרוש רוצה אני לשום אותך שם לצורך גוי גדול. ולהשכיל על

רבי יצחק אשכנזי, האריז"ל, ספר הליקוטים, פרשת וישלח

ג 1

לכך במצרים שהיא ערות הארץ, שם נתעברו הרבה מן הניצוצות, וע"כ גלו ישראל שם למצרים, ושכינה גלתה עמהם, להעלות אותם הניצוצות אשר שם. ולכן הוצרך השי"ת בכבודו ובעצמו ליכנס בתוך גילולי מצרים להוציא הקדושה, כי יש קליפה קשה, כי אפילו המלאך אם ירד שם אפשר שתתאחז בו, ולכן הוצרך אני ולא המלאך.

זה היה החטא של ארה"ר, שאכל מעה"ד טו"ר שהיה מעורב, ואם הוא לא היה חוטא בווינוג העליון אשר היה נעשה לביל שבת, היה מתפרר הטוב מן הרע לגמרי, והיה הטוב מתברר למעלה והרע יורד. וכיון שחטא, נשארו מעורבים, ונפלו מניצוצות הקדושה בתוך הקליפה.

מעץ הדעת
טוב ורע.

כז וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וַיֹּאחֲזֵנוּ בָּהּ וַיַּפְּרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד:

שהוא ישראל, שהוא בכחית אבן השואבת לדומה לו^{כז}. ואמר לשון יחיד^{כח}, רמז אל היותם בלב מיוחד כלם ואין ביניהם פרוור. ובאמצעות כן, ויאחזנו בה, פרוש, אחזו דבר בה, והם הניצוצות הנזקרים, ויבנה ויפרו וירבו, כי כשיחברו הנפשות (יד) יתברכו הנולדים^{כט}. וצ"ע מה שפרש המגיד למחר^ל קארו בפרוש פסוק ימית יוסף וגו' ובני ישראל פרו וישרצו וירבו (שמות א ו-ו), ותמצא ענין לדברינו דברי אלהים חיים: חסלת פרשת ויגש

מאורי אור

קבה הלא כבר ידענו שארץ גושן במצרים היא (ראה לעיל פסוק א). קבו וכי משום שישב שם פרו ורבו, ואילו לא היה יושב שם לא היו פרים ורבים. קבו אכן ברזל השואבת מין הדומה לו, כמו כן בני ישראל הקדושים שואבים את ניצוצות הקדושה הדומים להם, כי הניצוצות נדבקים בהם כמו האבן השואבת.

לדעת למה כפל לומר בארץ מצרים בארץ גשן^{כח}. עוד מה קשר ושיכות לויפרו וגו' עם וישב ישראל^{כט}:

אכן יתבאר הפתוב על פי מה שכתבנו בפסוק (לעיל מז ג) 'כי לגוי גדול וגו', כי סבת ירידת מצרים היא להעלות ניצוצי הקדשה אשר נתפזרו ובאו אומרו וישב ישראל בארץ מצרים, פרוש, שהיא מקום קלפה המזוהמת, בארץ גשן מלשון הגשה, כי שמה הגשו כל ניצוצי הקדשה באמצעות ענף הקדשה

קבה הלא כבר ידענו שארץ גושן במצרים היא (ראה לעיל פסוק א). קבו וכי משום שישב שם פרו ורבו, ואילו לא היה יושב שם לא היו פרים ורבים.

קבו אכן ברזל השואבת מין הדומה לו, כמו כן בני ישראל הקדושים שואבים את ניצוצות הקדושה הדומים להם, כי הניצוצות נדבקים בהם כמו האבן השואבת.

ב אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים

לה, כי הוא עצמו שאמר הפתוב עליו (דברים ד ז) 'כי מי גוי גדול וגו', שעמדו בקר סיני^{כט}. וכפי זה יתבאר הפתוב על נכון: אומרו אשר הוצאתיך מארץ מצרים, היא הוצאת הנשמות משכיתם בטמאת מצרים, פרוש, שבררם באמצעות מוצאותיהם יתברך, אבל עודם במצרים בבית עבדות^ל, ואמר מבית עבדים כנגד מה שהוציא העם המברך לכל ישתעבדו בהם שונאיהם^ל:

מאורי אור

ורכר, ועליהם נאמר כאן בהבטחת ה' ליעקב 'כי לגוי גדול אשימך שם', היינו אותו גוי גדול שהיה שבו בקליפת מצרים ונתכרר ע"י גלות מצרים. נ מלשון עצה (ראה ירמיה ז כד וילכו במדעות), והיינו באמצעות עצותיו ורצונו של ה' יתברך. נא כי גם אחר שהוציאם משכית טומאתם, עדיין היו עומדים בארץ מצרים שהוא בית עבדות להם. נב שהוציא גופם לחירות.

מצרים אעשה שפטים. מח כי במצרים להיותה מלאה גלולים ושם תוקף הטומאה, שם היא שכיית חלקי הקדושה הרבים והעצומים, כי לערך גודל הטומאה יהיה בקרבה חלקי הקדושה. מט כשאמר משה 'כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו. ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נותן לפניכם היום, היתה כוונתו לאותו דור המדבר שעמהם עמד

מאורי החיים

(בסד"ד יג ב) שלא שינו את שמם ולא שינו את לשונם, ולכן על ידי קיום מצות פריה ורביה הוציאו משם כל הנשמות שנפלו בהם להתלבש בגופים שהולידו כו'. וזה שאמרו רז"ל (וה"ק ח"ג דטו), אשה אחת ילדה במצרים ששים ריבוא, דקאי על כנסת ישראל כו'. וזה שנאמר 'כי לגוי גדול אשימך שם', 'שם' דוקא כנ"ל, שעיקר נפילת ריבוי הנשמות באדם הראשון היה בשל מצרים שהוא נהר הראשון. וענין 'גוי גדול' היינו שביררו והוציאו כל כך ניצוצות ונשמות דקדושה עד שנעשו מספר ששים ריבוא, ואז דוקא נקראו 'גוי גדול' שיכולים לקבל התורה, כמו שנאמר (דברים ד ז) 'מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו, דהיינו כשנעשו 'גוי גדול' מספר ששים ריבוא אזי אלהים קרובים אליו שהוא מתן תורה, הריכור ד'אנכי ה' אלהיך', מה שאין כן קודם שהיו ששים ריבוא לא היו יכולים לקבל התורה. וזהו שנאמר (בראשית מז כז) 'ויאחזנו בה ויפרו וירבו מאד' כו', שעל ידי ויאחזנו בה' לברר ולהעלות מהם הניצוצות, על ידי זה ויפרו וירבו כו', שנעשו נשמות ישראל ששים ריבוא גוי גדול.

(לט) ואמרו יודעי נסתרות לה'. ראה במגן אבות עה"פ (בראשית מז ז) 'יברך יעקב את פרעה' (אות ב):

והענין דאיתא בחסד לאברהם (מעין ה נהר כט) בשם כתבי הארז"ל על פסוק (שם ז כד) 'ויגרש את האדם', שבשעה שגירשו הקב"ה מגן עדן והיה אז בארבעה נהרות הסובבים את הגן עדן, אי נפלו ממנו ריבוי נשמות דקדושה בחוץ הארבעה נהרות. והנה הארבעה נהרות הם שורש ומקור הארבעה שרים של הארבע גליות, מצרים ובבל ויון ואדום. והיינו כי הארבעה נהרות עצמם הם בקדושה, ורק בבחינת יומם יפרד והיה לארבעה ראשים' (שם ב ז) יש בזה ריבוי השתלשלות המדרגות עד שמשתלשל ארבעה שרים של הארבעה גליות. והנה מצרים הוא הנהר הראשון, כמו שנאמר (שם פסוק יא) 'שם האחר פישון' ופירש רש"י שהוא גילוס נהר מצרים, ולשם היה עיקר נפילת הנשמות דקדושה, ולכן היו ישראל בגלות מצרים, כדי לברר ולהוציא מהם הנשמות שנפלו ולהעלותם שיוכלו בקדושה. והיינו על ידי שהיו מתנהגים שם בקדושה, כמאמר רז"ל

ב. גלות מצרים - תיקון ניצוצות הקדושה ש"נשבו" בקליפות הטומאה לאחר חטא אדם הראשון

דברי האור החיים הקדוש הם מסתרי התורה ועמקו עד מאד, ונתבארו בתורת האריז"ל ותלמידיו.

רבי חיים ויטאל, שער הפסוקים, פרשת שמות

3

הפסוקים

שמות א שמות

שער

(שמות א ח)

ע"י הפגם, ואז יצאו לחוץ ולקחום הנקבות של הקליפות ונצטיירו בגופם והולידום, והם שדין ורוחין ולילין ונקראים נגעי בני אדם, כמבואר אצלינו^א באורך בענין הק"ש של זמן השכיבה, וע"ש היטב.

ונמצא כי כל אותם השדין ורוחין שנבראו באותם ק"ל שנים שפירש אדם מחוה כנודע^ב, כולם נשמות עליונות קדושות מבחי' הדעת, ונתערבו בקליפות, וצרכות גלגולים רבים לצרפם וללכנם עד תום חלאתם מהם ע"י גלגולים רבים. ולכן נמצא כי לא נולדה אומת ישראל עד יעקב ואילך^ג, כי כל רוב הנשמות היו מעורבות בקליפות, והיו הולכות ומתבררות ומתגלגלות מדור לדור, ולא התחיל תיקונם עד יעקב בחיר האבות שתיקן את אדה"ר^ד, וגם אז התחיל תיקון בניו הם הנשמות הנו^ה, והיו מתבררים והולכים בגלות מצרים עד שיצאו ממצרים.

וזה פסוקי^א או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי וכו', וארוז"ל^ב עם מקרב גוי לא נאמר וכו', והבן זה מאד, כי היו ממש בתוך קרבם של הקליפות והיו גוים כמותם, ונצטרפו ונתלכנו ונלקחו מקרב הגוים ההם ממש.

ובזה יתורץ לך קושיא גדולה שנתחבטו בה גדולי עולם, ואפילו בס' הזוהר פרשת שמות^א שאל ר' אלעזר לרשב"י אביו טעם לגלות מצרים, למה היה הגלות ההוא, ועוד למה היה במצרים יותר משאר ארצות. ועוד יש תוספת שאלה והיא למה היה הגלות באופן שעבוד המכוער ההוא וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וכו'^ב.

והענין מבואר עם הנ"ל, כי נשמות אלו נטבעו בקליפות אומת מצרים.

ודע כי ב' בחינות היו, כי יש נשמות שנתקנו לגמרי ונתגלגלו בבני ישראל ההם שבדור^א ההוא אחר שירדו למצרים, ויש בהם נשמות שלא נתקנו, ונתגלגלו בבני המצריים עצמם, אותם שמל יוסף כנ"ל^ב בפסוק לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו.

ידקב מלך חדש על מצרים וכו'. ויאמר אל עמו וכו'. ענין גלות ישראל במצרים צריכין אנו לבארו במקום הזה, ובו נתבאר בפרשת ראה^א במצות זכירת יציאת מצרים, סיבת הגלויות שגלו ישראל בין האומות מה עניינם. ואמרנו כי אדה"ר היה כולל כל הנשמות, והיה כולל כל העולמות. וכשחטא נפלו ממנו כל הנשמות ההם לתוך הקליפות הנחלקות לשבעים אומות, וצריכין ישראל לגלות שם בכל אומה ואומה ללקט שושני הנשמות הקדושות שנתפזרו תוך הקוצים ההם, וכמ"ש רז"ל במדרש^ב למה גלו ישראל בין האומות, כדי שיתוספו עליהם גרים וכו', והבן זה היטב.

גם נתבאר שם ענין גלות מצרים כי אז רוב הנשמות ההם או כולם היו שם מעורבות בין הקליפות הנק' מצרים, ואמנם ענין בחי' הנשמות ההם בפרטות מי היו, נתבאר בדרוש פסח ויציאת מצרים^ג וע"ש.

ועתה נבאר עניינם בקצרה. הנה נתבאר למעלה^א בפסוק לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו, כי צפה ברוח הקדש שהיו ניצוצות קרי של נשמות קדושות שהוליד אדם בק"ל שנים הראשונים, הנקראים נגעי בני אדם ר"ל אדה"ר, וע"י העונג שהיה מתענג בהוצאתם בסודי ותענוגות בני האדם שדה ושדות הם לילי"ת ונעמ"ה וכו', ונתהפכו ונעשו נגעים תמורת ענוגים, ולכן גיירם ומהל אותם.

והנה הענין הוא כמה שנתבאר אצלינו^א בענין קין והבל בפרשת בראשית, שרוב הנשמות באות מבחי' החסדים והגבורות המתפשטות בגופא דז"א ולא מן הדעת עצמו, אמנם הטפות הנזרות ע"י שכבת זרע לבטלה הם מתאות הזכר לכדו שנתעורר דעתו אל הזווג והוציא הטפות ההם מלמעלה מן הדעת עצמו העליון, ולא מצא את נוקביה מוכנת לכך בעולם האצילות כי ירדה למטה

א. שער המצוות עמ' קיד (דף מז ע"ב). ב. פסחים פז ע"ב. ג. שער התפלה עמ' רפ"ז (שעה"כ עט ע"א). ד. מקביל לספר הגלגולים פרק מה (דף נר ע"א) ולשער ההקדמות עמ' רצ (דף פד ע"ג). ה. עמ' פה. ו. שמואל ב ז יד. ז. קהלת ב ח. ח. ע"י לעיל עמ' יח ואילך. ט. שער התפלה עמ' דז (שעה"כ נו ע"ב) וע"ע שם עמ' שעז ד"ה ובה (שעה"כ קז ע"א). י. עירובין יח ע"ב, בראשית רבה כד ו, תנחומא בראשית ס"ו כו.
יא. כדלעיל ריש פרשת ויגש. יב. דברים ד לד. יג. ויקרא רבה אח"כ כג ב, פסיקתא רבתי ה יא.
מד. דף יד ע"ב. מה. שמות א יד.

פניני אור החיים - פסח

מה היתה התכלית של גלות מצרים

(א) הקב"ה אמר לאברהם (בראשית טו יג) "ידע תדע כי גר יהא זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ד' מאות שנה". ועוד כתוב בתורה (בראשית מז ג-ד) שד' אמר ליעקב "אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם. אנכי ארד עמך ואנכי אעלך גם עלה" - שרצון ד' הי' שיעקב אבינו ירד למצרים כמבואר באוה"ח שם.

והנה צריך להבין מה היתה כוונת ד' בזה שהוא הוריד את אבותינו למצרים, לאיזה צורך רצה הקב"ה שירדו יעקב ובניו למצרים ושיהיו כלל ישראל משועבדים שם - מה היתה התכלית של גלות מצרים.

ומבאר האוה"ח (בראשית מז ג) בשם הרשב"י ואנשי סודו שטעם הגלויות בדרך כלל, וגלות מצרים בפרט, הוא בכדי לברר את חלקי הקדושה המפוזרים בענפי הקליפה. וכיון שמצרים היתה מליאה טומאה באופן נורא מאד ממילא היו מצויים בה הרבה מחלקי הקדושה שהיו שבויים תחת ידה, כי לפי

גודל הטומאה כן יתרבה בקרבה חלקי הקדושה השבויים שם. ולפיכך ירדו אבותינו למצרים כדי לברר את ניצוצי הקדושה הללו שהיו טבועים בטומאת מצרים.

ודברים אלו צריכים ביאור בכדי להביןם כראוי, דהנה מהו אותם חלקי הקדושה שהם היו צריכים לברר, ואיך נפלו ונתערבו הניצוצות הללו לתוך הטומאה, ומהו האופן שמתבררים ונפרדים ניצוצות אלו מהטומאה שהם מעורבים בה.

ד' תלה את כל נפשות הנבראים בב' אילנות

(ב) האוה"ח בפ' האזינו (דברים לב ח) מבאר לנו את תחילת הענין: שכל מה שברא ד' הוא באופן של זה לעומת זה, יש צד הטוב ויש צד הרע, והם ב' האילנות שברא ד' אחד הי' אילן טוב ואחד הי' אילן רע. האילן הטוב הוא אדם הראשון, וכל הנפשות הקדושות היו כלולות באילן הזה, והאילן הרע הוא האדם בליעל שהוא הס"מ, וכל הנפשות הרעות היו כלולות באילן הרע הזה. וכשחטא אדם הראשון נפלו הרבה נשמות קדושות לתוך חלקו של הרע ונעשו שבויים שם תחת שליטת הס"מ - אדם בליעל (אוה"ח בראשית מט ט, דברים כא יא). ונוסף על זה הוא, שגם נתערב הרע בתוך הטוב וכתוצאה מזה יצאו נפשות רעות מהאילן הטוב, והי' עירוב של טוב ורע אפילו בתוך הנפשות הטובות.

ונמשך דבר זה עד שנולדו האבות הקדושים והפרידו מעצמם את חלק הרע (אוה"ח בראשית כז יג, מט ג)

ועי"ז יצאה נשמה אחת טהורה שבה כלולות כל הנשמות הקדושות וחזר האילן הטוב להיות טוב כמו שהוא הי' קודם חטאו של אדם הראשון. ונשמה זו היא נשמת יעקב אבינו ע"ה שאמרנו עליו בגמ' (ב"ב נח.) שהיופי של יעקב אבינו הוא מעין היופי של אדה"ר קודם החטא. וכוונת דבריהם הוא כנ"ל, שיעקב אבינו הוא האילן הטוב כדוגמת האילן של אדה"ר קודם החטא (אוה"ח במדבר טז א).

והנה האבות הפרידו את הרע שנתערב באילן הטוב, אולם הטוב שנתערב ברע לא השלימו האבות את תיקונו (אוה"ח במדבר לג א). ולכן הרבה מאותן נשמות קדושות שנתערבו ברע ונפלו לחלקו של הס"מ - ע"י חטאו של אדה"ר, עדיין היו שבויים תחת שליטת הרע והחובה מוטלת עלינו לברר אותם ולהוציאם מתחת ידי הס"מ ולהחזירם לצד הקדושה.

ומבאר האוה"ח (בראשית מז ג, שמות יב ח, כ) שהנשמות שהיו שבויים בקליפת מצרים הם הס' רבוא נשמות שעמדו על הר סיני ושליהם אמר משה "ומי גוי גדול אשר לו אלוה' קרובים אליו וכו'" (דברים ד ח), דאותם הנשמות היו שבויים תחת קליפת מצרים ולהם התכוון ד' כשאמר ליעקב "כי לגוי גדול אשימך שם" (בראשית שם).

וביאור הענין הוא, שכל ס' רבוא נשמות אלו היו שבויים תחת יד הקליפה והיו נשמותיהם נמצאים במדור הרע - באוצר הקליפה^ט. ולכן ירדו יעקב

ובניו למצרים בכדי להוציא נשמות אלו ממדור הקליפה, ובלתי כוחו של יעקב לא הי' שייך להוציא את נשמות אלו מתוך הרע כי רק בעוצם קדושתו היו יכולים לשאוב את הס' רבוא נשמות הללו מתוך קליפת מצרים. ומסביר האוה"ח שכיון שיעקב הוא האילן הטוב שבו כלולים כל הס' רבוא נשמות, והי"ב שבטים הם הענפים העיקריים של האילן, לפיכך הם היו יכולים לשאוב את הס' רבוא נשמות מתוך אוצר הקליפה ולדבק אותם אל חלקו של האילן הטוב.

א. וע"ע באוה"ח בראשית (מז כז), ויקרא (כה לט), במדבר (כד כג). ואציין גם לעיין באוה"ח בראשית (כח ה), שמות (יט סופ"ה), ויקרא (יא מה), במדבר (כד יח) ודברי האוה"ח ממקורות הללו יבואר להלן בס"ד. ב. כי זהו תכלית הגלות וכמו שנתבאר לעיל (אות א). וזהו ג"כ "תכלית עסק התורה" (אוה"ח ויקרא ז לו), ולהלן (אות טו) יתבאר עוד הענין הזה. ט. וז"ל האוה"ח (במדבר ט יד) "וכשהיו אבותינו במצרים היתה כללות הקדושה טבועה בטומאת מצרים", וע"ע באוה"ח שמות (כב כ), ויקרא (יט לד). י. וז"ל האוה"ח (שמות כ ב) "כי נשמות ישראל שיצאו ממצרים הן הנה שהיו טבועים בטומאת מצרים, ובאמצעות יעקב ובניו אשר ירדו מצרים, הוציאו אותם כאמרנו (בראשית מז ג) "כי לגוי גדול אשימך שם", וכ"כ האוה"ח בבראשית (מז כז). ומשמע מדברי האוה"ח שהבייר לא נעשה ע"י יעקב אבינו לבדו, אלא הוא נעשה ע"י יעקב ובניו.

ג. תכלית כל הגלויות - לברר ניצוצות הקדושה הנמצאים שם

לא רק בגלות מצרים, אלא בכל הגלויות, תכליתן "לברר ניצוצות הקדושה אשר נתונים ביושב הארץ ההיא", וזהו עומק דברי חז"ל כי בנינם או חורבנם של ירושלים וקיסרי תלויים זה בזה.

פרשת בלק, ספר במדבר פרק כד פסוק כג

5 א

כג וישא משלך ויאמר אוי מי יחיה משמו אל: בר וצים מיד כתיים וענו אשר וענו-עבר וגם-הוא עדי אבד:

אור החיים הקדוש שם

5 ב

אור

פרשת בלק כד

החיים

הוא כליונו, כי הוא דבר המעמיד והמחיה יצ, (סנהדרין קד.) דרשו בזה שמי דרשות, יצין שם דבריהם יצ. ונראה לפרש הכתוב על פי הקדמה (צ) מדברי הזהר כי סבת גליות ישראל היא לברר ניצוצות הקדושה אשר שם נתונים ביושב הארץ ההיא יצ, והוא (צא) מה שרמזו (וזהר ח"ב עה:) בפסוק (קהלת ח ט) 'עת אשר שלט האדם באדם לרע לו', פרוש, לרע לו לשולט יצ, כי יתברר ממנו חלק הטוב ויגמר בו חלק הרע שיש בשקנודו בנשלת יצ. (צב) וכבר הקדמנו פעמים רבות כי בהפרד חלק הטוב מהאדם זה

(כג) מי יחיה משמו אל. [פס] רבותינו ז"ל (סנהדרין קד.) דרשו בזה שמי דרשות, יצין שם דבריהם יצ. ונראה לפרש הכתוב על פי הקדמה (צ) מדברי הזהר כי סבת גליות ישראל היא לברר ניצוצות הקדושה אשר שם נתונים ביושב הארץ ההיא יצ, והוא (צא) מה שרמזו (וזהר ח"ב עה:) בפסוק (קהלת ח ט) 'עת אשר שלט האדם באדם לרע לו', פרוש, לרע לו לשולט יצ, כי יתברר ממנו חלק הטוב ויגמר בו חלק הרע שיש בשקנודו בנשלת יצ. (צב) וכבר הקדמנו פעמים רבות כי בהפרד חלק הטוב מהאדם זה

מאורי אור

ויקנה מקומו אצלו. רצו החלק הטוב הוא הניצוץ החיוני שממנו יונק האדם חיות לנפשו. ש נמצא שבו שמכירים בני ישראל את החלק הטוב מהאומות, הרי הם גורמים בזה לכליונם. שא יצד מה אשר תשכן, שאשור יקח בשבי מקצת האומות. שב דרך אגב הזכיר ג"כ מענין שביית ישראל בידי האומות. שג משומו אל, ממה שיושמו אלה בתוך האומות, מזה ייגרם לאומות אורי, צער גדול. דש וזהו מי יחיה, כי בסיבת גלות ישראל בין האומות יאבדו האומות את חיותם.

יגיע לו, שלא יאבד לגמרי. רצה ראה במאה"ח. רצו הסיבה לגלות ישראל בין האומות, היא כדי שבכל מקומות גלותם יבררו את כל הניצוצות השבויים בידי האומה היושבת באותו מקום. רצו השליטה אינה לרעתו של הנשלט כפשוטו של הכתוב, אלא לרעתו של השולט.

רצו ע"י ששולט יושב הארץ ההיא על בני ישראל שגלו אל ארצו, הרי הוא גורם לעצמו שתי רעות, שהם יבררו את כל ניצוצי הקדושה ויוציאום מקרבם, ועוד שכל החלק הרע שיש בבני ישראל יסתלק מעליהם

רבי יואל טייטלבוים, דברי יואל פרשת בלק

5 ג

ממלאות, איך ידעו כי אחר ד' שמך לבדך, אמנם הכוונה כי בהעדר מהם חלק הטוב, והוא ניוץ הקדוש המחיה אותם, ע"י יאבדו וכלם יכאפו יכיו, ומשה"כ וידעו כי אחר ד' שמך לבדך, קאי על הניצוץ שאל מקרבם ע"י דה"ק, וזהו יבואר הגמ' מגילה ה"ל, דאמלאה החרבה אס מליאה זו חרבה זו, חרבה קסרי מלאה ירושלים, ותליא זה בזה, כי חורבנה של לור הוא ע"י שיבררו ישראל מהם הניצוץ המחיה אותם, וידעו ויתחברו גישראל וע"י יתוסף כוחם של ישראל בקדושה, וח"ו להיפך בחורבנה של ירושלים נשבו אללם הניצוץ, וח"ש לא תמלאה לור אלא מחורבנה של ירושלים.

ולבאר הענין נקדים מ"ש ז"ל (מגילה דף ו' ע"א) קסרי וירושלים אס יאמר לך אדם חרבו שתיבה אל תאמן וכו', חרבה קסרי וישבה ירושלים, חרבה ירושלים וישבה קסרי תאמן, שאל אמלאה החרבה (ויחזקאל כ"ו) אס מליאה זו חרבה זו אס מליאה זו חרבה זו, ר"ל בר יחזק אמר מהכא ולאו מלאום יאמן וכו', ויתבאר הענין בהקדם מ"ש האוה"ה"ק בפרשה זו עה"פ אוי מי יחיה משמו אל, וזה"ק ז"ל עפ"י הקדמה מדברי הזוה"ק, כי סיבת גליות ישראל הוא לברר ניצוצות הקדושה, אשר שם נתונים ביושב הארץ ההיא, והוא מה שרמזו בפסוק עת אשר ישלט האדם באדם לרע לו, פי' לרע לו לשולט עכו"ם, כי יתברר ממנו חלק הטוב, ויגמר בו חלק הרע שיש בנשלתו בנשלת, וכבר הקדמנו פעמים רבות כי בהעדר חלק הטוב מהאדם, זה הוא כליונו, כי הוא דבר המעמיד והמחיה אותם, כי בחי' הרע מת תקרא, וזה פי' הכחוב לפי שקדם והזכיר שבות אשר וכו', שהם גולים בארצות אויביהם, אמר הכחוב אוי לאומות משומו קל וכו', שגשימת אלה צחוקם מי יחיה מהם, כי כ"מ ישוב ישראל שמה, הס מוילאום מהם כל ניל"ה"ק המעמידים והמחיה אותם וכו' עכ"ה.

ונקדים עוד מ"ש הרמ"ע מפאנו זל"ה עה"פ ויחפרו ויאבדו וידעו כי אחר ד' שמך לבדך וגו', ולכאורה אס יחפרו האומות ויאבדו ויתבטלו

ד. ביורר ניצוצות הקדושה על ידי יפרי הגלות

ביורר ניצוצות הקדושה נעשה "באמצעות העינוי והצרות". בשל כך הכח ליציאת מצרים היה "המור אשר מררו את חייהם".
כמו כן, גם שאר הגלויות וכן הגאולה העתידה - הן מכוח היסורים, התורה והמצוות, שבאמצעותם יתבררו הניצוצות מעצמם.

פרשת שמות, ספר שמות, פרק א פסוק יב

א 6

יב וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֶנּוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיִּקְצֹוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

אור החיים הקדוש שם

ב 6

החיים

פרשת שמות א

אור

וְכֵן יִפְרֹץ שְׁהִיָּה נִפְרָץ מִפְּנֵי חֶלֶק הָרַע שְׁהִיָּה דְּבִיק בּוֹ, וְהוּא הַצְרוּף אֲשֶׁר צָרַף ה' אוֹתָם בְּכוֹר הַבְּרֹזֶל בְּמִצְרַיִם. וְכִפִּי פֶשֶׁט הַפְּתוּחַ יִרְצֶה כִּי כְּשֶׁהָיוּ הַמִּצְרִיִּים מְרַבִּים לַעֲנוֹת הָיָה ה' מְרַבֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל כְּדִי שִׁיְהִי נִפְרָץ עַל הָעֲבֹדָה וְהָיָה נוֹתֵן בָּהֶם כֹּחַ, וְהוּא אוֹמְרוֹ כֵּן יִרְבֶּה לְשַׁעֲרוֹ אֲשֶׁר יִסְפִּיקוּ הָעֹבְדִים בְּעֲבֹדָה וְגַם ה' נוֹתֵן בָּהֶם כֹּחַ לְשַׁעֲרוֹ אֲשֶׁר יִתְמַעַט מִכָּחֶם מִהֶעֱנִי. וְכִשְׁרָאוּ הַמִּצְרִיִּים כֵּן הָיוּ מַעֲבִידִים אוֹתָם בְּפֶרֶךְ בְּתַרְגוּמוֹ בְּקִשְׁיוֹ:

(יב) וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֶנּוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְגו'. מֵהַ יַעֲרֵב נְעִימוֹת הַפְּתוּחַ עַל פִּי מֵהַ שֶׁכָּתֹב בְּזֶהֶר (ח"ב צ"ה:) בְּפִסּוּק (קֶהֱלֶת ח') עַתָּה אֲשֶׁר שִׁלַּט הָאָדָם בָּאָדָם לְרַע לוֹ, כִּי בְּאִמְצָעוֹת הָעֲנִי וְהַצְרוֹת תִּתְּבַרְרַר בְּחִינַת הַטּוֹב מִהֶרַע וְתִסְמָךְ אֶל חֶלֶק הַטּוֹב וְתִתְּבַרְרַר בְּחִינַת הָרַע מִחֶלֶק הַטּוֹב וְתִסְמָךְ אֶל בְּחִינַת הָרַע, וְכִי פְרָטִים אֵלּוּ רְמוּזִים בְּאוֹמְרוֹ לְרַע לוֹ וְהוּא עֲצָמוֹ שֶׁאִמְרַת הַפְּתוּחַ וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֶנּוּ אֹתוֹ כֵּן כְּשֶׁעֲנִי הָעֲנִי הָיוּ מוֹצִיִּים וּמְכַרְרִים חֶלֶק הַטּוֹב וּמִתְּרַבֶּה חֶלֶק הַטּוֹב וְכֵן יִפְרֹץ. אוֹ יִרְמֹז

פרשת בא, ספר שמות, פרק יב פסוק ח

ג 6

ח וְאָכְלוּ אֶת־הַבָּשָׂר בְּלִילָה הַזֶּה צִלִּי־אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל־מִרְרִים יֹאכְלֶהוּ:

אור החיים הקדוש שם

ד 6

החיים

פרשת בא יב

אור

אוֹמְרוֹ (קֶהֱלֶת ח ט) 'עַתָּה אֲשֶׁר שִׁלַּט הָאָדָם בָּאָדָם לְרַע לוֹ' ^ט וְאֵלּוּ לֹא הָיָה הַמְּהִירוֹת שֶׁהוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם הָיוּ חוֹזְרִים וּמִשְׁתַּקְעִים ^ט, בּוֹרְרִים וּמִתְּבַרְרִים ^ט, וְהוּא אוֹמְרוֹ הַתָּנָא (הַגִּשְׁפִּי) וְאֵלּוּ לֹא הוֹצִיא וְכו' עֲדִין וְכו' וְהָיוּ עֹבְדִים לְפָרְעָה וְכו', דְּכָתִיב (פִּסּוּק לט) 'וְלֹא יָכֹלוּ לְהִתְמַהֵמֵה' ^ט. וְעַתָּה הַגָּאֹלָה, הִיא הַפְּסִיחָה ^ט. נִמְצָאָה אוֹמְרָה כִּי שֶׁלֶשֶׁתָּם יַחַד הֵם הָעֶקֶר, וְלִזֶּה הָיָה הַלֵּל מְדַקְדָּק לְכַרְכֵּם יַחַד (פִּסְחִים קטו) ^ט:

וּשְׁלֹשֶׁת הָעֲנָנִים ^ט יַחַד הָיוּ צָרִיכִין לְהִיּוֹת, וְזוֹלַת אֶחָד אֵין נֶס בְּשִׁנְיָם הָאֲחֵרִים ^ט. שֶׁאִם לֹא הָיָה הַגָּלוּת ^ט, לֹא הָיוּ מְשִׁיגִים אֲשֶׁר הִשִּׁיגוּ מִהַצְרוּף וּמֵהַ שִׁבְרוֹ ^ט, וְכֵן גַּם ^ט לִפִּי מֵהַ שֶׁכָּתְבוּ בְּמִקְוֹמוֹת אֲחֵרִים (בְּרַשִּׁית מו ג) כִּי גוֹי גָּדוֹל עֲצָמוֹ שֶׁהוֹצִיא ה' מִמִּצְרַיִם ^ט, הֵם בְּחִינּוֹת נִיצוּצֵי הַקִּדְשָׁה, שֶׁשֶּׁם הָיָה וְשֶׁם נִמְצָאָה ^ט, וּסְגֻלַּת הוֹצָאתָה ^ט הוּא הַמְּרֹר אֲשֶׁר מִרְרוּ אֶת חֵייהֶם ^ט, (נח) וְהוּא סוֹד

מאורי אור

וכיון שנעקר שם זה, נפל ענף הרע שהיה מחזיק בבכור הקדושה. ולזה תיכף כאשר ניתק ה' חבל מוסרות העבות שהיו תוקפים בהם יצאו ישראל ממצרים. **קסא** שלשת הדברים הנז' הגלות ומהירות הגאולה והפסחה, הנמזים בפסח מצה ומרור. **קסב** אם לא היה עושה ה' דבר אחד מכל אלו, לא היה הנס. **קסג** ולא היו יורדים למצרים כלל. **קסד** שהרי בגלות מצרים ביררו את ניצוצות הקדושה שהיו שבויות שם, ואם לא היו יורדים בני ישראל לשם לא היו יכולים להוציאם ולבררם. **קסה** שעליהם הבטיח ה' ליעקב ואמר לו (בראשית מו ג) 'אֲנִי הָאֵל אֲבִיךָ אֵל תִּירָא מִרְדָּה מִצְרַיִם כִּי לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׁימְךָ שָׁם'. **קסו** כמו שכתב רבינו שם: כי עם היוצא מארץ מצרים העומד על הר סיני, הוא העם שהיה שבו בתוך קליפת מצרים, ואילו אמר ששה נביא ה' (דברים ח) 'זִמֵּי גוֹי גָּדוֹל וְגוֹי, לִזְכּוֹר עֲצָמוֹ וְכוּן ה' בְּכִרְבוֹ עַם יַעֲקֹב, טַעַם שְׂמִסְכִּים עַל יִשְׁכֵּיב יַעֲקֹב בְּמִצְרַיִם הוּא לְסִיכַת גּוֹי גָּדוֹל' אֲשֶׁר הוּא אֲבוֹד שֶׁם בְּקִלְפֵיט מִצְרַיִם, וְצָרִיךְ הוּא לְהוֹצִיאָם מִשָּׁם. ע"כ. והיינו שניצוצי הקדושה שהיו שבוים במצרים, הם עצמם נשמות ישראל שנחברו מן הקליפה וגוללו לבני ישראל במצרים, והם עצמם שיצאו ממצרים ועמדו על הר סיני. **קסז** הכח הרוחני שעל ידו יצאו אותם הניצוצות מן הקליפה. **קסח** כי באמצעות העינוי והצרות תתברר בחינת הטוב מהערע ותסמך אל חלק הטוב, ותתברר בחינת הרע מחלק הטוב ותסמך אל בחינת הרע (לשון רבינו לעיל א יב). אבל בלא העינוי והצרות לא היו יכולים לגאול הניצוצות הללו. נמצא כי הגלות והעינוי הם חלק עיקר בתכלית הגאולה, כי עיקר הגאולה היא הוצאת הניצוצות הקדושים מן הקליפה

בחינת הגדולה והחירות. **קסג** הענפים הללו, פסח מצה ומרור. [והוא ע"פ לשון"כ בפרשת וישב (בראשית מ יב) ז'ה פתורנו שלשת השריגים שלשת ימים הם]. **קסד** שלשת הדברים כשהם באים יחד, יטעמו את המאכל שהיה ערב לחיך בתכלית השלימות. ויתכן ג"כ שכונת רבינו על מה שכתב בהמשך לפרש ענין שלשת הדברים בדרך רמז, וזהו שכתב כי יש ליתן טעם לשבח על שלשת השריגים שמצותם לאוכלם יחד, כי הם מומזים על שלשה דברים, כדלהלן. **קסה** שנאמר (לעיל א יז) 'זִימְרֹרוּ אֶת חֵייהֶם בְּעֹבֹדָה קָשָׁה' וְגו'. וכנגד זה צוה על אכילת המרור. **קסו** שנאמר (פסוק לט) 'וַיֹּאפֹרוּ אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֻגוֹת מִצּוֹת כִּי לֹא חֻמֵּץ כִּי גֹרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכֹלוּ לְהִתְמַהֵמֵה'. וכנגד זה צוה על אכילת המצה. **קסז** שנאמר (פסוק כז) 'וְאִמְרַתֶּם זִכְרֹה פֶּסַח הוּא לָהּ' אֲשֶׁר פִּסַּח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל'. וכנגד זה צוה על אכילת הפסח. [והנה בכתוב נזכר תחילה פסח מצה ומרור, אבל רבינו הזכיר לפי סדר המאורעות, מרור מצה ופסח]. **קסח** הפסחה היא עיקר בחינת הגאולה והיציאה, כי בלעדיה לא היו יכולים ליגאל מקליפת מצרים, כפי שמבאר והולך. **קסט** ניתק את חבלי הקליפה שהיו ישראל אוחזים בהם, שהיתה הקליפה אוחזת ותוקפת בהם בכל יציאו ממצרים. **קס** כי כל בחינת שברא ה' בקדושה, ברא גם כנגדה בקליפה, והקליפה מתאמצת ומתחזקת לאחוז באוחה בחינה שיש בקדושה כנגדה, כי כל מין ישאף למינו, ולזה כנגד בחינת הבכורה שבקדושה, היתה בחינת בכורה שבקליפה אוחזת ותוקפת בה לכל שלח, עד אשר הרג ה' כל שם הבכורה שבקליפת מצרים כדי שלא תשאר בכורה וזולת של קדש אשר הקדיש ה',

והעלאתם לקדושה, וזה לא היה מתקיים וזולת הגלות. **קסב** רבינו (לעיל שס) הביא פירוש הוזהר על פסוק זה, ששלישית האדם באדם, היא לרע לו, היינו לרעת האדם בלעיל השולט על האדם דקדושה. והיינו כי העינוי שעניו בו המצרים את ישראל, הוא אשר הביא לכך שיתבררו ויתפרדו הניצוצות הקדושים מהם ויתחברו בבני ישראל. וזהו לרעתם של המצרים, כי כל חיות הקליפה היא מניצוץ הקדושה הטמון בו, ובהתבטל ממנו ניצוץ זה, הרי זה כליונו. **קסג** אם לא היה ענין המצה, הרמז לענין החפזון שהוציאם ה' כאשר כבר לא יכלו להתמהמה שם. **קסד** היו נשקעים בשער החמשים ושבו לא היו יכולים לצאת משם לעולם. **קסה** מצד אחד היו בוררים את ניצוצות הקדושה מהקליפה, אך מצד שני היו מתבררים, שהיו הקליפות מתגברים עליהם וגוללים מהם ניצוצות הקדושה. **קסו** 'וַיֹּאפֹרוּ אֶת הַבֶּצֶק' אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֻגוֹת מִצּוֹת כִּי לֹא חֻמֵּץ כִּי גֹרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכֹלוּ לְהִתְמַהֵמֵה'. ולכאורה מהו אוֹמְרוֹ 'וְלֹא יָכֹלוּ' להתמהמה? אלא שהמתן ה' עד זמן האחרון שיוכלו להיות במצרים, כדי שיוציאו ויבררו כל הניצוצות שיכולים לברר, ולא הוציאם ה' אלא כאשר הגיעו לדרגה הנמוכה ביותר, שאם היו נופלים עוד, שוב לא היו ח"ו יכולים לצאת, ואז כאשר לא יכלו יותר להתמהמה, הוציאם ה'. וכן כתב רבינו בפרשת שמות (והוא במאורתי). **קסז** והוא ענין הפסח, לזכר שפסח ה' על בתי ישראל ועקר כח קליפת הבכורה. **קסח** כי רק על ידי שלשת הדברים יחד התקיים הנס בשלימות.

ה. גלות מצרים - בירור ניצוצות הקדושה שנמאז בני' שערי הטומאה

מאחר ותכלית גלות מצרים היתה בירור כל ניצוצות הקדושה מתוכה, מובן מדוע המתין הקב"ה מלגאול את בניו עד שהגיעו לשער הנ' של הטומאה, ולא קודם לכן.

פרשת שמות, ספק שמות, פרק ג פסוק ח

א 8

ח נֶאֱרָד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם וְלַהֲעֲלֹתוֹ מִן־הָאָרֶץ הַהִוא אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל־אֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ.

אור החיים הקדוש שם

ב 8

החיים

פרשת שמות ג

אור

פרי עץ חיים

שחיבר האלהי מו' חיים ווטאל ולה"ה
כפי מה ששמע מרבו המובהק
הרב האלהי בוצינא קדושא
מוהר"ר יצחק לוריא אשכנזי ולה"ה
אשר דבר בקדשו כפי הקבלה האמתית
שקיבל מפי אבותיו ולה"ה
ומה לנו לספר כשבחים
הוענק והוגהה מכמה ספרי פני"ח מוגהים
ומסודרים על נכון בכל מה דאפשר
ועוד בהוספה יתירה כאשר מבואר
מעלי"ד בשיפולי היריעה
נוסח שער הנצחה ראשונה

שהגיע הזמן. וגאלם מיד בלא שום עכוב. ואם תאמר ומה בכך אם היה ה' גואל אותם קדם זמן זה. עוד למה ה' הוציאם בזבולא בתרייתא בזמן שאם היו מתעקבים קצת היו נלכדים עד שהצטרף למהר ולא יכלו להתמקמה והיה לו להוציאם בזמן מרונה.

הנה למה שקדם לנו כי עקר הגלות הוא לברר הניצוצות שנמאז בני' שערי טמאה וכמו שצייתי דבר זה כמה פעמים בזה ינוח דעת בבי' השאלות כי אם היה מוציאם קדם זה היו מפסידים ברור החלק ההוא, ותדע שעם ה' השיגו בבחינת כללותם הכלול במשה שנתחסם בשם עמו השגת מ"ט שערי בינה, וטעם שלא השיג שער החמשים הוא לצד שאין המשג אלא בהשתדלות המשיג ולצד שישראל לא נכנסו בני' שערי טמאה לברר אותו לא השיגו בבחינת הקדש שנקגדו, והבטחנו כי לעתיד לבוא ישפיע בנו אל עליון תורת חיים שבשער החמשים והשגתו הוא באמצעות הגליות ובפטר גלות האחרון אנו משיגים הדבר. וטעם שנסתכנו ישראל במצרים בברור שער הנ', לצד שלא היו בני תורה מה שאין פן דורות האחרונים באמצעות תורתם ישיגו לקנס לשער הנ' ולהוציא בלעז מפיו, ואז ספו תמו בבחינת הטמאה. ומעתה כל שהיה ה' מוציא ישראל קדם זמן כל שהוא היו ממעטים הברור והיו מתמעטים במשג ולזה הוציאם בנקדה האחרונה של מ"ט וקדם שיכנסו לשער הנ', והוא אומרים ז"ל וגאלם מיד. (פסחים פ"י מ"ה לגי' הרמב"ם) :

ח נֶאֱרָד לְהַצִּילוֹ וְלַהֲעֲלֹתוֹ וְגו'. טעם אומרו נֶאֱרָד, כי לפי גרף גדלת אל עליון אינו מכבודו לעשות כל הנעשה שיבואו דבריו לאדם נכל כפרעה ולומר אליו דברים משמו, ומה גם כשיגיע למדרגת מאן עד הגיעו לומר (לקמן ה' ב') מי ה' ח"ו, וצא ולמד מה שדרשו ברבות בפתיחת איכה (פתיחתא י"ד) בפסוק (משלי כ"ט) איש חכם נשפט את איש אִוִּיל שפט לא אמר אלא נשפט וכו' יצין שם דבריהם, לזה אמר ה' נֶאֱרָד הַסִּכִּים עַל מַעוֹט כְּבוֹדוֹ כְּכִכּוֹל לַצַּד הַצֵּלַת יִשְׂרָאֵל כְּאוֹמְרוֹ לְהַצִּילוֹ. וכונת הצלה זו היא שיצילו מעכשו מהענוי ומהשעבוד, והוא אומרו מיד מצרים המשיגים בהם. ואומרו ולהעלותו מן הארץ פ"י כשיגיע זמן הגאולה מכאן עד י"ב חדש אעלה אותו מן הארץ וגו' לכל יתעכב שם עוד אפלו בלא ענוי. וטעם שלא העלה אותם תכף ומיד, הוא לצד שעדין לא הגיע זמן הגאולה אשר קצב ה'. ובה נחה דעתי בחקירה אחת למה האריך ה' י"ב חדש במכות המצרים, ורז"ל (שמו"ר פ"ט) מהם אמרו שהמכה היתה משמשת ג' שבועות והתראה שבע אחת ומהם אמרו להפך, ולמה יאחר ה' הגאולה והיה לו להביא המכות זו אחר זו וגאלם מיד ותספיק ההתראה ביום אחד או בשעה אחת כדין התראת ישראל שאין צריך בה זמן ומכל שפן אמות העולם שאין צריכין התראה. גם למה לא הספיק התראה אחת על כל המכות, אלא לצד שעדין לא הגיע הזמן היה ה' מלביש הזמן ההוא להשפיע מורות ביני ביני עד

פרשת האזינו, ספר דברים, פרק לב פסוק י

ג 8

י ימצאנהו בארץ מדבר ובתהו ילל ישמן יסבבנהו יבוננהו יצרנהו באישון עינו:

אור החיים הקדוש שם

ד 8

במצרים היו נטמעים שם לעד לעולם, כי היו נכנסים בחמשים שערי טומאה יט. לזה אמר ימצאנהו בארץ שהיא מדבר, פרוש, חרבה ואין בה ממש, ולזה לא אמר ימצאנהו במדבר אלא בארץ מדבר יט. והבן:

מאורי אור

מכל ניצוצי הקדושה. רמז הרי כי לא זו בלבד שהיתה מצרים ריקנית מקדושה, אלא היתה גם מלאה בקליפות ובחמשים שערי טומאה.

רמז כי אין כוונתו על המדבר אלא על ארץ מצרים, שהוא מצא אותם בארץ שבבחינת הקדושה היא כמו מדבר, כי היתה חרבה ויבשה מאין קדושה.

(י) ימצאנהו בארץ מדבר ובתהו וגו'. יראה כי יכונן הפתוח על דרך אומרים ז"ל (ברכות ט:) לא יצאו ישראל ממצרים עד שעשאוהו כמצולה שאין בה דגים וכו' יי. [טז] ואמרו עוד שאם היו ישראל מתעקבין

אשר נחצבו משם הנקרא נחלת שדי. ריג אמר כן על ישראל שמצאם בארץ מדבר, ולכאורה מה הוא 'בארץ מדבר', הרי ארץ אינו מדבר ומדבר אינו ארץ. ועוד, אם כוונתו למדבר ממש, הרי לשון 'ימצאנהו' אינו שייך במדבר, כי המצאה כביכול היתה כבר בארץ מצרים, ומשם הוציאם למדבר. ריד שרוקנו את מצרים

ו. ביציאת מצרים נשלם בירור ניצוצות הקדושה שם - ולכן נאמר לשוב אליה

על פי המבואר לעיל שביציאת מצרים נשלם בירור ניצוצות הקדושה שם, מבואר האיסור לשוב אליה

א 9

פרשת בלק, ספר במדבר, פרק כד פסוק ח

ח אַל מוֹצִיאֲוּ מִמִּצְרַיִם כְּתוּעַפֶּת רֹאם לֹא יֵאָכֵל גּוֹיִם צָרִיו וְעֲצֻמֹּתֵיהֶם יִגְרֹם וְחֲצִיו יִמְחָץ:

ב 9

אור החיים הקדוש שם

אור

פרשת בלק כד

החיים

(ח) אַל מוֹצִיאֲוּ מִמִּצְרַיִם וְגו'. ק"ל פרוש, על דרך אומנם ז"ל (ליקוטי תורה מקץ) [נ] קי בצאת ישראל ממצרים בדרך כל ניצוצי הקדושה שהיו בקלפת מצרים, וכבר הקדמנו שחלק הקדושה הוא קשםברת ענפיה^ק, והוא אומרו מוציאו וגו' כתועפת ראם לו, פרוש, לעם^{קכ}. ולזה גם כן רמז במאמר יאכל גוים צריו, [נא] שהאכילה היא להוציא ניצוצי הקדושה שבו וחהיה נכללת בנפש ישראל, [נב] בסוד (משלי יג כה) צדיק אכל לשבע נפשו^{קכב}.

מאורי אור

כל הארץ. ק"ל כבר אמר כן לעיל (כג כב), ולמה חזר לאומרו שוב. קמ כאשר ניצוצות הקדושה שנפלו לקליפה מתבררים וחוזרים למקורם, הרי כח הקדושה מתחזק. קבא אל מוציאו ממצרים, ה' הוציא את עם ישראל ממצרים, וע"י זה נהיה בהם יתר שאת וכח כתועפות ראם, שהוא לשון חזק, ע"י שאספו את ניצוצות הקדושה. קכב האכילה של הצדיק היא להשביע את נפשו הרוחנית, כי ע"י האכילה הוא מוציא את את הניצוצי הקדוש הגנוז במאכל, ואותו ניצוצי נכלל בנפשו, נמצא שנפשו הרוחנית מתחזקת ומתעשרת מכח האכילה. וזהו שאמר יאכל גוים צריו בלשון אכילה, כי ע"י יציאת מצרים יצאו כל ניצוצות הקדושה שהיו שבויים שם ונכללו בעם ישראל, שזהו ממש כעין פעולת אכילת הצדיק.

ג 9

אור החיים הקדוש, פרשת תולדות, ספר בראשית, פרק כח פסוק ה

ד 9

רבי חיים ויטאל, פרי עץ חיים, שער קריאת שמע פרק ג

פרי שער ק"ש פרק ג' עץ חיים

אמנם, בכל הגאולות שנגאלו ישראל נק' על שם העיקר, אך אינה גאולה שלימה, כמו בכל מדי יון לא היה גאולה שלימה, כי נשארו קצת ניצוצות הקדושה שלא יכלו להתברר, אך נקרא גאולה. אך גאולת מצרים היתה גאולה שלימה, כי אז וינצלו את מצרים שעשאוהו כמצולה שאין בה דגים, ולא נשאר בהם שום ניצוצי קדושה והיתה גאולת השכינה לגמרי, משא"כ בשום גאולה אחרת. וזהו הטעם לזכור יציאת מצרים יותר מכל שאר הגאולות, כי היא גאולה שלימה, אך האחרות צריכין עדיין תשלום, אמנם לעתיד לבא תהיה גאולה שלימה יותר מגאולת מצרים, כי גאולת מצרים היתה פרטיות, אבל לעתיד תהיה גאולה שלימה וכללית בכל העולם, כי אז לא ישאר שום ניצוצי קדושה בכל הגוים אשר הדיחנו שמה, לכן לא נאמר חי ה' אשר העלנו ממצרים, כי אם חי ה' אשר העלה ישראל מכל הארצות כנו' בירמיהו, לכן גאולת מצרים היתה אחריה הפסק, כי עדיין בכל שאר הארצות הוי שם ניצוצין, אך לעתיד תהיה גאולה שאין אחריה הפסק, כי היא כללות בכל עולם.

והנה בכל הגאולות לא היו שלימות, כי עדיין נשארו איזו ניצוצין קטנים אשר גברה יד הקליפה בהם מאוד, ולא יכלו להתברר כ"א באריכות הזמן, ולכן לא הוצרכו ישראל להתאחר שם ויצאו מן הגלות ההוא, ואמנם לטעם זה לא אסרה תורה חזרה למקום ההוא, כי עדיין צריך שיגלו לשם אותו אדם הבא משורש אותן ניצוצין שנשארו שם, כדי להוציאם משם, אך במצרים לא נשאר בה שום שורש ועיקר כלל, וא"כ מה צריך לחזור שם. וא"כ, בשאר ארצות אע"פ שכאשר גלה ישראל ביניהם, הוא מכניע הקדושה ומכניסה הוא שם לצורך, בסוד עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, אבל מי שחזר ליכנס למצרים בחנם, הוא גורם גלות השכינה על חנם ללא תועלת, וחוזר ומחיה את החיצונים אחר שמתו.

ותמצא פי מצרים אשר נתרוקנה מהניצוצות כאומרם ז"ל (ברכות ט: פסחים ק"ט). לא יצאו ישראל עד שעשאוהו כמצודה שאין בה דגן וכמצולה שאין בה דגים, דכתיב (שמות יב לו) וינצלו את מצרים^י, צוה ה' לכל יבאו שמה^{יב}, ויכמבאר הטעם בדרך האר"י ז"ל (פרע"ח שער קר"ש פ"ג). ואם כן איך יהיה שנסבל את כל עצם הגלות הזה מבלי היות בו ניצוצי הקדושה:

מאורי החיים

לא אמר רבי אמי מלמד שעשאוהו כמצודה שאין בה דגן, וריש לקיש אמר עשאוהו כמצולה שאין בה דגים. ופירש"י: 'כמצודה שאין בה דגן', דרך צידי עופות לזרוק דגן תחת מצודות כדי שיכאוו עופות ונלכדו, וכשאין בה דגן אין עוף פונה אליה, כך ריקנו המצרים מכל ממונם, וינצלו כתרומת ורוקנו'. כמצולה שאין בה דגים, כמו מצולות ים, כלומר בתוך התהום אין מצויין דגים, אלא על שפת הים היכא דאיכא מזון. וע"ע בפסחים שם. כ"ב כמו שאמר להם (שמות יד יג) כי כאשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, ואמרו בירושלמי (סוכה פ"ה ה"א) כי הוא מצוה. ובפרשת שופטים (דברים יז טז): 'וה' אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד' (ועיין כאן עזרא וברמב"ן עה"פ שם).

ה 9

רבי יחזקאל סגל לנדא, דרושי הצ"ח, דרוש לו לשבת הגדול

הצ"ח

דרוש ל"ז

דרושי

אמנם ניצוצי קדושה נפזרו בין עו"ג, וצריכין ישראל כלם או מקצתם להיות פזורים בכל המקומות ללקט כל הניצוצות, אמנם מצרים עשו כמצולה שאין בה דגים, ולא נשאר שום ניצוצי קדושה, הכל הוציא ה' בהוציאנו ממצרים, ולכן אין לנו לבוא שמה לעולם, והנה אפיקו מינאי

ובכל עו"ג עדיין יש שם שבירת בליים מהקדושה, וצריכים אנו לבוא שם ללקטם ולהוציאם מטומאה לטהרה אבל במצרים אין מפטירין אחר הפסח שהיא גאולת מצרים אפיקומן לשון אפיקו מנאי, שלא נשאר שם שום קדושה, וא"כ הרי הוכחה גדולה על גאולת הנפש.

ז. בכל שנה בליל פסח - מתבררים כוחות הקדושה מהקליפה

ממוצא הדברים ביאר האור החיים הקדוש, כי בכל שנה ושנה מתחדשת בליל פסח הארת התיקונים שהיתה ביציאת מצרים, לברר את הקדושה מקליפת הטומאה.

10 א

פרשת בלק, ספר במדבר, פרק כג פסוקים כב-כג

10 ג

רבי לוי יצחק מברדיצ'ב,
קדושת לוי, דרוש לשבועות

כב אל מוציאם ממצרים כתועפת ראם לו: כג כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פועל אל:

10 ב

אור החיים הקדוש שם

אור

פרשת בלק כג

החיים

(כב-כג) אל מוציאם ממצרים. אמר מוציאם ולא 'הוציאם' (נח) והגם שרבותינו ז"ל אמרו (ברכות לז.) דאפיק משמע, והוכיחו מכאן, אף על פי כן יותר משמע לשון עבר אם היה אמר 'הוציאם' (נח) ונראה על דרך (נח) אומרים ז"ל (פסחים קטז:) ככל דור דדור חייב אדם להראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, על כן אמרו יודעי פנימיות התורה (נח) כי כל ליל פסח מתבררים כחות הקדושה מהקליפה ונוספים בעם בני ישראל, והיא הבחינה עצמה של יציאת מצרים (נח) והוא אומר אל מוציאם, כי לא יציאה ראשונה לבד, אלא בכל שנה ושנה מוציאם כנזכר (נח):

מאורי אור

והארץ ביחוד שמו בתכלית החיבה. רפ"ו והרי יציאת מצרים היתה בעבר. רפ"ד חז"ל הוכיחו מכאן על ברכת הפת שאפשר לומר 'המוציא לחם מן הארץ', שהרי יכול הוא להתפרש גם בלשון עבר, כמו שנאמר כאן אל מוציאם ממצרים והכוונה היא על העבר. רפ"ה וצריך ליתן טעם מדוע בחר דוק בלשון שיכול להשתמע לשתי פנים.

רפ"ו כי הענין של יציאת מצרים היה הבידוד של הניצוצות הקדושים שהיו שבוים בקליפת מצרים, והחזרתם למקור מחצבתם שהוא עם בני ישראל. נמצא שבכל שנה בליל פסח מתקיימת יציאת מצרים ממש, ע"י שמתבררים כוחות הקדושה מהקליפה ונוספים לגבול הקדושה. רפ"ז וזהו שאמר 'מוציאם' בלשון הווה. רפ"ח מה התכלית בבידוד כוחות הקדושה מהקליפה כל שנה ושנה. רפ"ט כפי שפירש רש"י: כתוקף רום וגובה שלו. אלא שרבינו מפרש תיבת 'לוי' שהכוונה לישראל, שכן הקדושה של ישראל מתחזק ומתרום בכך שנוספים אליו הניצוצות הקדושים. רצ ולכן נעשה בידוד נוסף כל שנה מחדש, עד

מאורי החיים

[פ] כי כל ליל פסח מתבררים כוחות הקדושה. ראה בשל"ה זקן (פסחים מה שמורה קס) שהביא הא דאיתא בווהר הק' פרשת בא (ד"ע ח"ב מ:): פקדא בחר דא לספר בשבחה דייצאת מצרים, דאיהו חיובא על כן נש לאשתעי בהאי שבחא לעלמין נמנה שלאחר זה, לספר בשבח יציאת מצרים, שזה חיוב על כן אדם לספר בזה השבח לעולם וכו'. כדין אחרת ליה חילא וגבורתא לעילא, וישראל בההוא ספורא יחי' חילא למאריהו כמלאך ראחוסף חילא וגבורתא כד משבחין גבורתיה ואדון ליה ונאו נתוסף להקביה כח וגבורה למעלה, וישראל בסיפור זה נותנים כח לאדם, כמלך שנוסף לו כח וגבורה כאשר משבחים גבורותיו ומוריו לו. וכתב: מבואר מזה המאמר, שדברי הסופר עושין רושם למעלה, ומתעוררין כח הגאולה כמו [במים] זהם, והקדוש ברוך הוא חזי בההוא ספורא וגורם להתעוררות גאולה בענין 'סוד שכינה בתחתונים צורך גבוה', שבארתי בארוכה במקומה (תולדות אדם אה שם), וזה גורם שלום למעלה, יחזיק במעוץ שלום, ואחר כך שלום בכל וכו'.

וראה באורך בשער הכוונות (דרוש הפסח דרוש ג). וראה קיצור הכוונות לרמח"ל (סוד חג המצות): אבל לפי שכן הקליפה היתה מתחזקת הרבה בקטנות כנ"ל, בסוד העורף, על כן אם היו הולכות המדרגות בסדר כפי התחזקות האורות בהארים, היתה יכולה הסטרא אחרא ח"ו לאחוז באורות הגדולות גם כן. לכן מה עשה למעלה, יחזיק בשפעם אחת יבואו כל המוחין מקטנות א' עד לגדולת ב', ואז

ינתן טעם (נח) כתועפת ראם לו, פרוש, כי ה' מוסיף ומחזק אותם לרוממם (נח) ואין קץ לרוממות אשר חשב ה' עליהם, (נח) עד גדר שלא יסאר שום תערכת הרע בקדושה. והוא אומר כי לא נחש ביעקב, רמז לבחינת הנחוש יצא, (נח) גם לבחינת הנקראת 'נחש' שהוא ראש הקליפה (נח) ס"מ הרשע הנקרא 'נחש' פקדן, ולא יסאר ממנו ביעקב (נח) על דרך אומרו (נח) וכו' יצא רוח הטמאה אעביר מן הארץ (נח) ולא קסם, הוא בחינת טמאה למטה ממנה (נח) ואז יהיו ישראל בגדר שלמות המעלה, ותהיה מעלתם יותר מן המלאכים (נח) והוא מה שגמר אמר כעת יאמר ליעקב וגו', (נח) ואמר ז"ל (במדבר כ ב) שהמלאכים ישאלו לישראל מה פועל אל:

שיתפרדו לגמרי כוחות הטוב והרע ולא יסאר כלל תעבות לבד. רצא שאין בהם מנחשים וקוסמים (רש"י), וכיון שאין בהם ניוחש יצא מהם כל בחינת הרע. רצב מלבד הפירוש הפשוט שהכוונה לבחינת הניחוש, נתכוין לרמז גם לבחינת ראש הקליפה הנקראת 'נחש'.

רצג וזהו המשך לדבריו הקודמים, שה' מברר בכל שנה ושנה את הקדושה מהקליפה, עד שיתרומם כח הקדושה ותעקר הקליפה לגמרי. רצד ויהיה ביום ההוא נאם ה' צבאות אכרית את שמות העצבים מן הארץ ולא יזכור עוד וגם את הנביאים ואת דוח הטומאה אעביר מן הארץ. רצה 'קסם' הוא במדרגה פחותה בבחינת הטומאה 'מנחש' שהוא ראש הקליפה, וגם אותו יעביר ה' לגמרי ולא יסאר בישראל. רצו כי היום המלאכים מעל ישראל כי אין בהם בחינת רע כלל, אבל לעתיד כאשר לא תהיה בחינת רע בישראל יהיו ישראל מעל המלאכים. רצז לעתיד לבוא, שיהיו ישראל לפנים ממחיצת המלאכים, ועולים עליהם במעלתם.

הסטרא אחרא לא יכלה לעמוד באורות הגדולות ב', ונתנה מקום והלכה לה. וכן בכל שנה ושנה, בסוד 'יהימים האלה נזכרים ונעשים' (אסתר ט ב'), בליל פסח מאירים כל המוחין עד הגדלות ב' בפעם אחת. וכוה קדושת ליל פסח גדולה מכל שאר המועדים, כי בהם נחטפה הקדושה אבל בסדר לפי העלויות, אבל הכא הכל בא ברגע אחד, כמו בפעם הראשונה בעת יציאת מצרים, לכן אנו אומרים הלל גמור בליל זה.

ובאור המאיר (דרוש פסח) כתב: והיינו שתשכילו להבין נפלאות, איך שיש בכל דור דודר ענין יציאת מצרים, וכל פרטי הענינים עדיין לא נפסקו, וייציאת מצרים התחתון וזוהו יציאת מצרים העליונה כנוכח, ובכל שנה ושנה בהגיע חג הפסח חזר למציאות הראשון כאלו היום יוצאין, וראה עוד להלן בהערה הבאה.

ובשפת אמת (פסח חל"ט) כתב: מצה זו כו' שלא הספיק בעקם של אבותינו להחמין כו', פי' כמ"ש חז"ל שהיו ח"ו נטבעין במ"ט שערי טומאה. וחמין רמז ליצירה שאר שבעים. ועד שלא החמיצה עיסתן של ישראל נגלה עליהם אור הקדושה. וכמו כן בוודאי מתקיים בכל שנה ושנה. ולרמז זה איתא חוטפין מצה בלילי פסחים. כמ"ש בחפזון יצאת. שצריך למהר להחזיק עצמנו במצות הנהוגין בליל פסח שמתעורר חסד הזה בכל שנה. כמ"ש ליל שמורים הוא.

קדושת לוי / לשבועות

הנה קתיב (שמות יג. ח) ושמרת את החקה הזאת למועדה מימים ימימה. ונענינו הוא, דצריך להבין, האיר אנו אומרים 'זמן חרותנו' בפסח, ו'זמן

זמן חרותנו' בשבועות בכל שנה ושנה; הא דבר עבר כמה זמנים טובא? אכל הענין קף הוא: שכל שנה צעת שאנחנו בית ישראל קיימים מצוות הבורא, ברוך הוא, הינו: מצות השפחת חמץ ואכילת מצה בפסח ושאר מצוות המלוים בה, אזי נתעורר צלינו בחסדו הגדול הארה גדולה. כמו שהיה לאבותינו בשעת יציאת מצרים הארה גדולה מאד בשכר המצוות שקיימו, כמו כן גם אנחנו מקיימים, בשאנחנו קיימים המצוות, אזי אנחנו מקבלים גם כן הארה שהיה לאבות בפסח, ולכן אנו אומרים בפסח 'זמן חרותנו', ובשבועות — 'זמן מן חרותנו', פי' מתעורר צלינו קף זמן חרות וזמן מן חרותנו. וזהו פפי מעשינו הטובים וקיים מצוותיו. והנה יציאת מצרים היה על-גדי הקדוש-ברוך הוא בקבולו, וכן המפתח-תורה — מפי הקדוש-ברוך הוא; ובקשם שהוא חי לעד וקיים לנצח, כן דבריו חיים וקיימים לעולם, לכן על-גדי קיים מצוותיו אנו מתעוררים בכל דור דודר — זה הארה בפסח — זמן חרותנו, ובשבועות — זמן מן חרותנו. נמצא, אנחנו מקבלים הארה גדולה מההארה הגדולה, שהיה לאבותינו בשעת יציאת מצרים ובשעת מפתח-תורה. נמצא, הנמים הראשונים שהיו צעת יציאת מצרים וקצת מפתח-תורה, הנה משפיעים ונקראים 'דבר', ונכשו, בזמן הנה, בפסח ובשבועות, הנה מקבלים ונקראים 'נוקבא'. והנה פבת 'מים' הוא דבר, ונתבת 'מימה' הוא נוקבא, וזהו: ושמרתם את החקה הזאת למועדה מימים — הוא דבר; מימה הוא נוקבא, כלומר: שמהיו מקבלים הארה גדולה בכל שנה מההארה הגדולה שהיה לאבותינו הקדושים צעת יציאת מצרים וקצת מפתח-תורה.

נגיעה בשולי אדרתו של רבינו אור החיים הקדוש זי"ע

מפי סופרים וספרים - כפי שהעידו צדיקי הדורות - ככתבם וכלשונם

סגולת לימודו

הלימוד בספרו הקדוש, מסוגל לגפש רוח ונשמה [והוא מקדש ומטהר] כמו הלימוד בספר זוהר הקדוש^א, [אפילו באמירה בעלמא ללא הבנה^ב]. כי רשב"י היה נשמת משיח בדורו וכן האור החיים היה נשמת משיח בדורו^ג, ובימינו הוא מסוגל להשפיע יותר מהלימוד בהזוהר הקדוש (ראה הערה^ד). ובדורנו יכול האדם לבוא לידי שלימות על ידי הלימוד בספר אור החיים הקדוש^ה.

הלימוד בספר אור החיים הקדוש מזכך הנפש^ו, ומאיר עיני ונשמת האדם^ז, ומטהר את המוח^ח, ומלהיב הלבבות בשלהבת העולה מאליה ביראת ה' טהורה^ט, ומרומם כל אחד ואחד ברוחניות לפי דרגתו^י.

ומקובל מצדיקים, שהלימוד בספרו הקדוש מסוגל ליר"ש^{יא}, ומסוגל לאמונה פשוטה^{יב}, ומסוגל לרפואה^{יג}, [ופעם אחת חלה בנו של הרב ז"ל וקיבל על עצמו ללמוד בכל יום דף מהאור החיים בהומשים הגדולים דפוס שקלאב^{יד}]. וללמוד בקביעות אוהחה"ק בכל שבוע הוא סגולה להפקד בזרע של קיימא^{טו}.

^א הרה"ק רבי פנחס מקאריץ, והרה"ק מרוזין, והרה"ק רבי יוחנן מסטאלין, זי"ע

^ב הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא בשם הרה"ק מרוזין זי"ע

^ג הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע. [ועוד, כי ספר שמחבדו למד תורה במסירות נפש מביא ללומדיו קדושה - כ"ק רבי מאיר אבותצירא זצוק"ל].

^ד כי הוזה"ק מרומם את אלו שזכו לנשמה ואינו שכיח, משא"כ אוהחה"ק מרומם ומשפיע גם על מי שיש לו רק רוח ונפש, וזה יש לכל אחד גם היום. - הרה"ק משטפינשט זי"ע. [ועוד, כי כאשר האדם חוטא מסתלקת ממנו הנשמה, ואיך יזכך אותה באמירת זוה"ק, על כן צריך ללמוד אור החיים הקדוש, כי הוא מזכך את הנפש והרוח, וממילא יכולה הנשמה לשוב. - הרה"ק מרוזין זי"ע (לחתנו הרה"צ רבי דוד הלפרין זצ"ל)].

^ה הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע: בזמנים הקודמים היה יכול האדם להשלים עצמו בלימוד ספר זוה"ק, משנתמעטו הדורות השלימו עצמם בספר חובת הלבבות, משנתמעטו הדורות עוד יותר, השלימו עצמם בספר ראשית חכמה, ובדורנו אנו... (כנ"ל)

^ו הרה"ק רבי משה מקוברין זי"ע - [אף כי לא ידע מה הוא אומר] (אמרות משה)

^ז הרה"ק בעל יסוד העבודה זי"ע

^ח הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע - ועי"ז יכולים ללמוד את התורה הקדושה

^ט רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל

^י הרה"ק רבי יוחנן מסטאלין זי"ע

^{יא} הרה"ק בעל ויחי יוסף זי"ע - [וא"כ כל מי שמסייע שיוכלו להבין בניקל דברי קדשו הרי זה בכלל מזכה הרבים עכ"ל]

^{יב} הרה"ק רבי יוחנן מסטאלין, והרה"ק בעל יסוד העבודה, והרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא, זי"ע

^{יג} הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, והרה"ק רבי יוחנן מסטאלין זי"ע אמר שזה רפואה למחלות של ימינו.

^{יד} הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע

^{טו} עוד יוסף חי בשם צדיקי עולם

רבינו הקדוש אור החיים, אמר עליו מרן הבעש"ט שנשמתו מרוח דוד של אצילות, ובכל לילה שמע תורה מפי הקב"ה, ורוב קדושתו אי אפשר לכתוב, והיה מיורדי המרכבה וגילוי נשמות ומדריגות רוח הקודש אמת^א. 'זכה לזכך עצמו שיהיה כולו טוב בלתי אחיזת הרע כלל... וזכה לשמוע מעמד הר סיני קול גדול ולא יסף^ב.

ואני הצעיר זכיתי והייתי בישיבתו^ג הרמה, ועיני ראו גדולת תורתו, עוקר הרי הרים, וקדושתו הפלא ופלא, ולפי דורנו היה לב הרב מבעית בתלמוד והיה כמעין המתגבר... וחיבר חפץ ה', ראשון לציון, אור החיים, פרי תואר, וחכמתו ניכרת מספריו אך זה אחד מעשרה מחכמתו ורוחב לבו וחורפתו הפלא ופלא, וחופף עליו כל היום סדר קדושה והבדלה מעניי העוה"ז, ורבו עזוז גוראותיו^ד.

דרכו ללמוד תורה לשמה באור מופלא בדביקות האור, הן בנגלות התורה הן בגסתרות לא יהיה מגמתו אלא דביקות ואהבה והארה נפלאה, וזהו שנאמר עליו 'פה כלבנה'^ה. למד בכ"ד קישוטי כלה^ו, והיה עמוד התורה^ז.

סיפרו לי מזה האיש פלאי פלאות, והיה חסיד גדול, חריף ובקי בנגלה ובנסתר, והיו כל חכמי ישראל לפניו כקוף בפני אדם, וסיפרו בשבחה גוזמא, היה הרבה קדישא ופרישא^ח.

אין קץ לחכמתו וחסידותו, ואין איש יוכל לעמוד קרוב לישיבתו, כי אש סביבו, ועבודתו בהצנע, ועולם הזה כאין לפניו, ומה שיכולתי לידע מקדושתו הוא דבר אחד כי על הטלת מים לבד טובל י"ב טבילות^ט.

נשמתו היתה נשמת רבי משה קורדובירו זי"ע שהיתה נשמת רבי עקיבא^א, [וי"א כי נשמת האלקי הקדוש הגאון מוהר"ר רבי חיים בן עטר היתה תלויה בשורש נשמת רבי חיים ויטאל, (ששרשו היה יקר מאוד, משרש הקרוב אל נשמת רבי עקיבא, כלול מהרבה נשמות צדיקים וחסידים, ובשורש זה תלויה הגאולה - כמו ששיבח מרן האלקי האר"י את נשמת רח"ו), וגם עליו הרבה שבחים מרן הבעש"ט, אבל לא מזה השורש של ר' עקיבא^ב].

^א לשון הרה"ק מקאמאראנא זי"ע בספרו נתיב מצותיך

^ב לשון הרה"ק מקאמאראנא זי"ע בספרו היכל הברכה

^ג ודיק הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זי"ע כי לא כתב 'זכיתי להיות תלמידו', אלא 'זכיתי והייתי בישיבתו', כי אחז שאינו ראוי להימנות כתלמידו...

^ד לשון החיד"א בספרו שם הגדולים

^ה זוהר חי להרה"ק מקאמאראנא זי"ע

^ו הרה"ק בעל התניא זי"ע

^ז הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע

^ח לשון הרה"ק רבי גרשון מקיטוב זי"ע

^ט לשון הרה"ק רבי גרשון מקיטוב זי"ע

^י הרה"ק רבי לייב שרה"ס זי"ע

^{יא} מגילת סתרים להרה"ק מקאמאראנא זי"ע

עולמות

מרכזי ותכניות לימוד בעיון

מראי מקומות

משולבים עם דפי מקורות

הכוונה ללימוד יומי

שיעורים בנושאים אקטואליים

סוגיות נבחרות בש"ס

הלכה למעשה

על סדר השלחן ערוך

שיעורים בפרשת שבוע

פרקי מחשבה ומוסר

לסיוע בהקמת שיעורים חדשים
ולקבלת דפי עזר להכנת השיעורים

לתרומות ולהנצחות
ניתן לפנות:

03-6701171

info@olamot.net

עולמות

שיעורי תורה והלכה
בסוגיות אקטואליות

פרטים נוספים באתר:

www.olamot.net

• קרני שומרון • ראשון לציון • רמלה • רעננה • שעלבים •
• תל אביב • בתי ספר • ישיבות תיכוניות • מכינות קדם צבאיות •
• בסיסי צה"ל • ברלין • ונצואלה • ושינגטון • יוהנסבורג • לונדון •
• לוס אנג'לס • לייקווד • מקסיקו • ניו יורק • ניו ג'רזי • פריז • שיקגו • ציריך

אלון מורה • אלעד • בית שמש • בני ברק • באר שבע • בית א-ל •
• גבעת שמואל • גני תקווה • דימונה • חדרה • חיפה • טלז סטון •
• טלמון • יקנעם • ירושלים • כפר סבא • מודיעין • מורשת • מעלה
אדומים • מעגלים • נצרת • נתניה • עינב • פסגות • פתח תקווה • צורן